

ORIENT ➤ OCCIDENT

ИСТОК ➤ ЗАПАД

INTERNACIONALNI ČASOPIS ZA NOVU UMETNOST

Br. 11.

GOD. II.

ZENIT

REVUE INTERNATIONAL POUR L'ART NOUVEAU

SADRŽAJ

LJ. MICIĆ / Zenit-Manifest 1922
L. ERENBURG / Ipak se kreće
B. ПАРНАХ / Еифелов торан
J. EPSTEIN / Amour de Sessue
D. ALEKSIC / Fabrika Lokota
A. CERNIK / V biografu
P. A. BIROT / Poeme sans nom
I. GOLL / Baromètre Étrique de 1921
И. ЕРЕНБУРГ / *
C. GOLL—M. EBERSTEIN / Lieder
der Herer weißer
T. МИЛИКОВИЋ / Етапа постаја
Северни Пол
D. SREMEC / Voskresenje upitnika
C. ШЛЕЗИНГЕР / Поглед на смену
недоглед
M. PETROV / Rifni iz pustinje

Makroskop

„Zenit“ i jugosl. štampa / Ruska revo-
lucionarna lirika / Veće jugoslav.
pesnika u Frankfurtu / Rapsodija ra-
goriana / J. Seifert: Meslo v slzahn /
Aktivistička poezija itd.

Reprodukcije

B. Tatlin / Naцрт за споменик 1921
G. Grosz / K. Teige / Linoleum /
A. P. Gallien / Linoleum

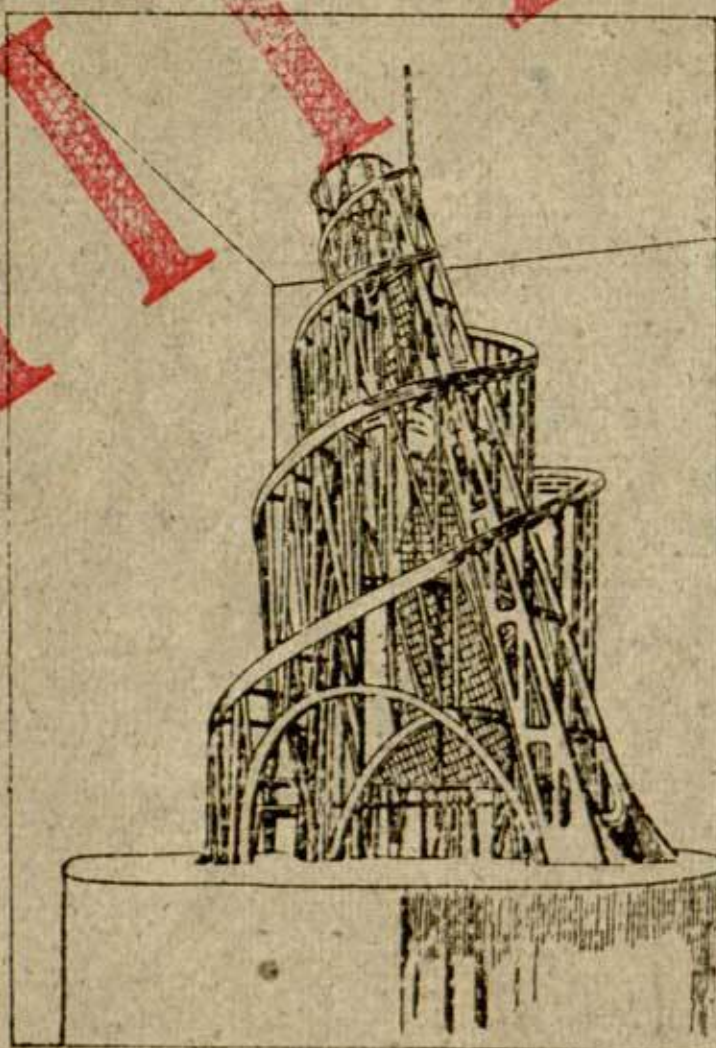
LJUBOMIR MICIĆ

IVAN GOLL

19 FEBRUAR 22

ВЛАДИМИРЪ ТАТЛИНЪ
МОСКВА

VLADIMIR TATLIN
MOSKVA

Нацрт за Споменик 1921 — Maquette du Monument 1921

! ZAGREB - YUOGOSLAVIE - STARČEVIĆEV TRG 10

INTERNACIONALNI časopis za novu umetnost.

IZLAZI jednomput mesečno na zaprepaštenje sviju Srba Hrvata i Slovenaca.

PRVI balkanski časopis u Evropi i prvi evropski časopis na Balkanu koji stvara i određuje novi umetnički smer: ZENITIZAM.

JEDINI časopis u istočnoj i zapadnoj Evropi koji donosi neobjavljene priloge najmodernijih svetskih pesnika i umetnika u originalu sviju jezika na globusu.

RUKOPISE ne vraća.

HONORARE ne plaća.

RUKOPISI (naročito stranih jezika) koji nisu pisani pisacim strojem ne ulaze u obzir radi štamparskih poteškoća.

PRESTAMPANJE, prevodenje, prepisivanje i prepevavanje nipošto nije dozvoljeno bez prethodne dozvole.

SVE rukopise, pisma i ostalo što se tiče revije »Zenit« treba isključivo slati na adresu izdavača urednika: Ljubomir Micić, Zagreb, Jugoslavija, Starčevićev trg 10.

REDAKCIJA i administracija »Zenita« prima svakodnevno samo od 2—4 sata po podne.

PRETPLATA prima se samo na godinu: 50 DINARA POJEDINI primerak u prodaji: 5 DINARA

ABONNEMENT — *abonnement par an: France 30 Fr (3 Fr) — Allemagne: 150 M (15 M) — Italie: 30 L (3 L) — Amerique: 10, Dol (1 Dol) — Tchécoslovaquie: 50 Kč (5 Kč) — Angleterre: 10 Sh (1 Sh) — Autriche: 5,000 d. ö. (500 d. ö.)*

CENE oglasa: cela stranica — 5000 din; pol — 280 din; četvrtina — 160 din; osmina — 90 din.

POPUST na celu godinu 10%

SVI koji među svojim prijateljima nađu 10 pretplatnika dobivaju »Zenit« besplatno.

ONI koji žele biti poverenici neka se izvole pismeno obratiti na nas i zatražiti upute.

SAKUPLJAJTE ZA ŠTAMPARSKI FOND »ZENITA«!

KNJIZARI, nakladnici, pisci neka šalju svoja izdanja uredništvu na prikaz ako žele da se o njima vodi računa.

Na knjige i druga umetnička izdanja koja nam ne štuđu šiljana, ne čemo u »Zenitu« obračati nikakovu pažnju.

KNJIZARI van Zagreba ujedno se umoljavaju, da naš časopis poručuju i pretplaćuju, da ga stavljaju na vidna mesta, da upozoravaju svakoga na najmoderniji i najnapredniji evropski časopis u Jugoslaviji i da redovno obračunavaju svaka tri meseca sa 25% popusta.

»Zenit« dobivaju samo oni časopisi i dnevници koji nam šalju u zamenu i redovno oglašavaju svaki naš broj.

Z PRVO GODIŠTE 1921

sa originalnim prilogima svetskih pesnika i filozofa 30 reprodukcija najprezentativnijih jugoslavenskih i ostalih evropskih slikara i skulptora

uvezano je u platno samo preostalih 30 kompleta koje čemo šiljati preporučeno samo onima koji pošalju unapred 100 dinara.

To su jedina celokupna godišta koja su opšte za dobiti.

Uprava »Zenita«

Biblioteka „Zenit“

Br. 1) MANIFEST ZENITIZMA (izgoreo)

Br. 2) IVAN GOLL: PARIZ GORI (nemački). Cena 4 dinara s fotografijama Pariza i linoleumom Mih. S. Petrova. U pripremi

Br. 3) DRAGAN ALEKSIC: PROVALA GOSPODINA ISUSA HRISTOSA (Romangrotetka).

Br. 4) V. POLJANSKI: SMRTNI SKOK (Elektrofilm-projekcije).

Br. 5) LJUBOMIR MICIC: ORIENTAEROPLAN (prva zenitistička poezija — realizovana baza prvog jugoslavenskog pokreta s autorovim predgovorom o zenitizmu kao novoj balkanskoj umetnosti).

Ove sve knjige kao i druge čekaju gotove da uđu u štampu. Nisu mogle izaći radi materialnih teškoća koje se jedva namiču i za sam časopis.

Nove knjige i časopisi

koje je primila naša redakcija:

BELGIJA
LUMIERE (Anvers). Mesečnik. Uređuje: Roger Avermaete.

BUGARSKA
PROLOM (Sofija). Časopis za kulturu i opšti život. Urednik: A. Kiorčev.

ČEHOSLOVAČKA
JAROSLAV SEIFERT: MESTO V SLZACH s crtežima K. Teigea. Izdanje Kom. Nakl. R. Rejman, Praha.

A. M. PISA: DNEM A NOCI (Biblioteka Fondu Julia Zeyera.) HOST (Přerov) Mesečnik. Odg. urednik Bartoš Viček.

SOVETSKE RUSI. Almanah českých pisaců i umetníků. MOST (Praha) Kulturní List. Mesečnik. Urednik: Boh. Kočí.

VERAIKON (Praha) Umetnička revija. Mesečnik. Urednik: Emil Pacovský.

PROLETKULT (Praha) Tednik za proletersku kulturu. Urednik: Stanislav K. Neuman.

FRANCUSKA
ACTION (Paris) Časopis za filozofiju i umetnost. Urednik: Florent Fels.

AVENTURE (Paris) Mesečnik. Odg. urednik: René Crevel.

PROMENOIR (Lyon) Mesečnik. Urednici: Pierre Deval, Jean Epstein, Jean Lacroix, Marcel Requiens.

LES ECRITS NOUVEAUX (Paris) Mesečnik. Urednik: M. Maurice Martin Du Gard.

CINEA (Paris). Polumesečnik. Urednik: Louis Delluc.

CLARTE (Paris) Mesečnik. Urednik: Henri Barbusse.

LA VIE DES LETTRES (Paris) Periodički časopis. Urednici: Nicolas Beauduin i William Speth.

ITALIJA
MOVIMENTO FUTURISTA (Milano) Mesečnik. Urednik F. T. Marinetti.

CRONACHE D' ATTUALITA (Roma) Mesečnik. Urednik: Anton Giulio Bragaglia.

BOLLETTINO QUINDICINALE (Roma) Izdanje »Cronache D' Attualità«.

JUGOSLAVIJA
KINOFON (Zagreb). Polumesečnik za filmsku kulturu. Urednik: V. Poljanski.

TRIJE LABODJE (Ljubljana) Dvomesecnik. Urednici: Anton Podbevšek, Josip Vidmar i Marij Kogoj.

MISAO (Beograd) Književno socijalni časopis. Polumesečnik. Urednik: Dr. Ranko Mladenović.

Dr. VLADIMIR DVORNIKOVIC: SAVREMENA FILOZOFIJA (II sv.) Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb, 1921.

Dr. VLADIMIR DVORNIKOVIC: FILOZOFIJA U DANAŠNJOJ ČEHOSLOVAČKOJ. U komisiji knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb, 1921.

V. VIDRIČ: PJSME. Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb.

ANTON CEHOV: TRI SESTRE, drama u tri čina. Prevela Milica Bogdanović. Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb 1921.

ZLATKO GORIAN: GORUČI GRM. Antologija nemačke lirike. Izdanje »Phalanx« Wien.

MAĐARSKA
»MA« (Wien) Mesečnik. Urednik: Kassák Lajos.

KUDLAK LAJOS: GITAR ES KONFISLO. Pesme. Izdanje »MA«, Wien, 1921.

BÁRTA SANDOR: TISZJELT HULLAHÁZ. Izdanje »MA«, Wien, 1921.

SIMON ANDOR: KINYILATKOZTATÁS. Stihovi. Izdanje »MA«, Wien, 1921.

UJVARI ERZSI: PRÓZAK. S crtežima George Grosza. Izdanje »MA«, Wien, 1921.

MACZA JANOS: TELJES SZINPAD. Izdanje »MA«, Wien, 1921.

NEMAČKA
(radi ograničenog prostora u sledećem broju)

RUSIJA
POZEIJA BOLJSEVIČKIH DANA. Antologija. Izdanje »Misao« Berlin.

ILJA ERENBURG: KANUNI. Stihovi 1915.—1921. Izdanje »Misao« Berlin.

I. ERENBURG: RAZDUMIJA. Riga 1921.

SPANIJA
PRISMA (Paris) revista internacional de poesia. Mesečnik. Urednik: Rafael Lozano.

ZENITIZAM je oslobođenje od sviju akademskih okova i priznatih laži evropskog klasicizma i barnumske civilizacije.

ZENITIZAM — nova balkanska umetnost.

Jedini sam rođeni zenitista! (Ja jesam integralan!) Ti ćeš postati zenitista! Ti moraš postati zenitista! Ti ćeš biti stvoren! Svi vi morate biti zenitisti!

Moliću skidamo mirisnomasnu periku: ostaje prazna glava kraljevskog i dvorskog dobavljača ludosti. Danteu deremo katoličansku crnu mantiju: ostaje golotinja crkvenog Lucifera koji samo za se želi Raj a za sve druge Pakao.

Šekspiru čupamo talijansku bradicu: ostaje samo patos lorda Bacona i homoseksualnog danskog kraljevića Hamleta s otcranim »Bit il ne bit« Kantu vadimo mozak i režeemo pupak: ostaje »zdrevi razum« germanske filozofije na vršcima naših tupih nokata Kraljevića Marka trpamo u Vidovdanski Hram: i Meštovića u rektorat akademije za umetnost. Tako ih se najbolje rešavamo jer u muzejima oni prvi treba da su balzamovani za vekovečnost.

ISTOK protiv ZAPADA

S. O. E.

Treba zatvoriti sva pozorišta u kojima natežu »Umišljenog bolesnika« i izigravaju »Otelu«. To sve zaudara kô lešina!

Literati i novinari! U vaša »dela« zamatamo sušičave cipele i služimo se njima tamo kud i kraljevi idu pešice.

Mi nećemo da smo Evropejci. Mi smo Balkanci — Istočnici. Stvaramo:

balkansku umetnost da balkansku kulturu.

Hoćemo: BALKANIZACIJU EVROPE.

Na klin obesiti Evropu biće divlje uživanje.

Nas nisu mogli uništiti ni otrovni plinovi — GAS — ni vaše masivne nemani — TANK — ni topovi — 42 — Bez maske smo gutali vaše otrovne plinove i ipak smo živi. Iz vaših otrovnih plinova i naše krvi treba da se rodi BOLJI ČOVEK.

Umetnost za život! Čovek + Život!

Pesnici zenitisti! Hura! Unutra u vreme! Umetnost vremena! Umetnost u vreme! Vreme u umetnosti. Skok u život! Skok pesnika u novo vreme! Skok u vis: ZENIT!

JA BRAT RASKOJNIKOVA

: pitam :
nova deca naše Danas-Rusi je vi crveni i strogi gardisti na Nevskom Prospektu ti prvi kubistički spomeniče Buharina vi moskovski bogovi u Kremlju
LEŃIN—TROCKI—LUNAČARSKI
sviju vas pitam
jeli zbilja istina
da je RASKOJNIOV počinio

➡ ZLOČIN ➡

To stara legenda već dugo priča
krvnoj vašoj braći na Balkanu
a jedan od vaših otaca

➡ ДОСТОЈЕВСКИ ➡

vele
da je bаш tako napisao u ruskom romanu
Ko TO ZNA?
VI SAĐA HUTITE.

Mi smo mrki što su nam zakrčili put.
OTVORITE!

Brinite granice!

(ministri vojni i spoljnih poslova)

MI ZNAMO NAŠ PUT

Sami ćemo preskočiti špananske zapreke
juriti

ORIENTEXPRESS

razoriti
ZAPADU OKRENUTI STRAŽNICE.
Legende su istine slabija i pužava
ГАЗИМО легенде зенитисти
оне свима лажу

Historia NON vitae magistra!

ЗА ВРАТ НОГОМ!

Русијо

tvoj današnji vođa bаш je

RASKOJNIOV

Он први смрвнo је старцу крволочну Уш.
Да старце грешна мајко блажене гамади

➡ ОН ➡

он ти је смркао доњу вилицу и затиљну кост.
Пренуо је водени мозак људских пијаница.

Гледајте

у Европи на бурзама

ЛУБАЊЕ НА ПРОДАЈУ

Тако руска старице!

На црвену заставу обесио је твога Христоса за

језик

Мemento

Европа

СМРТ ЈЕ НАША НАРОДНА ИГРА

Оооој

Оооој

наши момци још увек за зубима носе свирале и нож
У очима крв...

На последњу страницу »Злочина и казне« о стогодишњици рођења барбарогенија ДОСТОЈЕВСКОГА.

ZENITIZAM — manifestacija slobodnog duha.

Šta hoće ti divljaci zenitisti?

»PRELOM.

1. superiorni stav prema dosadanjoj štićenici Madame Evropsi.

2. posvemašnje negiranje i odbacivanje vanjske matematsko fizičke civilizacije.

3. novovremenska afirmacija istočnometakozmičke ideje mističnog tipa Novožveka.

4. Vaskrs jugobalkanskog prapipa Covekheroja u unutrašnjoj duhovnoj inkarnaciji BARBAROGENIJA.

Memento:

»Zenit«

prva balkanska revija u Evropi

prva evropska revija na Balkanu.

MOSKVA protiv PARIZA

Unutra u esperanto pozoriste!

Jedina savremenost KINO!

Gledajte u zanosu CONRADA

VEDTA i CHARLIE CHAPLINA!

Genije na platnu!

Svaki čovek ulazi slobodno i bez fraka doživi umetnost!

S. H. S.

Mi nismo gnostici da mislimo kako je nebo satkano iz duše.

Mi smo jeretici koji mrzimo vašega Boga i s radošću beležimo, da je jedini božji namjesnik na zemlji papa Benedikt XV. »mirovni« otegnuo papke ili umro. Jedna uš manje!

Mi zenitisti smo prvi koji u umetnosti slušamo zapoved naše divlje krvi (zovete nas barbari!) Mi prvi otkrivamo da postoji zemlja Barbarogenijsa — Balkan! Dosada ona je radala nas, a od danas mi stvaramo nju u atmosferi balkanskog duha i balkanske kulture. (Stvaranje kao superiornost svake rase! Ne dopuštamo »razorenje ličnosti« — druže Maksime Gorki!)

Mi stvaramo zenitističku umetnost. Zenitističko pesništvo — RECI U PROSTORU. Reč kao smisao — pojam. Asocijacija bez logike događaja: simult. Događaj bez zakona psihologije: prostor. Ne bez logike smisla: ideja. Ne bez veze s vremenom: čovek. Ne samo jedan deo i jedno mesto bez totalnosti: Život. Homokosmos. Metakosmos.

Balkanska umetnost nije utopija!

ZENITIZAM je nova umetnost p obudjenog Balkana i oslobođenog Barbarogenijsa.

IPAK SE KREĆE

Ilja Erenburg — Moskva-Berlin

Pre svega umirivalo je špijune načuljenih ušiju (priznajem — pobojava se) da se zemlja vrti, a ne što drugo sumnjive prirode. Ta činjenica opšte je poznata. O njoj sam saznao još u prvom paralelnom razredu prve moskovske humanističke gimnazije 1901; ne od futurista niti od komunista nego od učitelja geografije Ivana Vasiljeviča Negovorova. Nadalje moram umiriti drugove koji misle povodom arhaičnog natpisa i očigledne otrcanosti epigrafa. Knjizi posvećenoj tri-umfu novoga duha, prilažem metričko i veoma zamašno da ne uvredim velikolepnog Charlota prethodnom rehabilitaciom ki-čenog crvenoboja! No što da se radi? Ponavljam: kad je P1-CASSU bilo 20 g., CHARLOTU 10 g., a EIFFELOV TORANJ ležao još u pelenama (prvu godinu), Ivan Vasiljevič po nama prozvan Ujak Vanja već je znao da se nešto kreće i nije toga krio od mene. Jasno: mi je zavrtili nismo. Bez ikakve naročite sklonosti prema istorijskim upoređenjima napominjemo da su Kaligulini tigrovi rikali mnogo ubedljivije nego BRIANDOMI pol.čaji (koje zanešeno stanovništvo naziva »flikami«), da je akademija, t. j. osećajni HENRI DE REGNIER i MARSAL FOCH (takode osećajan) mnogo slabija od strašnog zbora nezaboravnih vekova, jer su pre svega besmrtni, no ne nepogrešivi, napokon da se dakon PROV BLAGOUTROBNI koji je utekao pred Antihristom neobrijane brade u šaš na morskoj obali i tamo umro na lomači — on mi se čini mnogo ubedljiviji, negoli pisac zemlje ruske, koji se takode istrgao iz šapa žilavog Antihrista, i koji podrugujući posle »Caviar russe« zanoverta: progutali su prokleti

б

proždrlu ga s njegovim krstićem na glavi i nije im priselo... Jednom reči stara priča. No jedna je stvar učenje geografije ili štaviše historije, a druga je — život Ivana Ivanoviča ili monsieur JEANA. Einstein može prikazati štogod hoće, glavna je stvar, da ne bi zamrla u času slavne probave »Jesenja pesma« Čajkovskoga. Niko i ne misli da negira vreme, ta zato postoji sat, kalendar i drugo, no navika je više svega. Tako nastaje najfanatičnija religija — postojanja. Jao, (među nama HURA) jao u njem je tragična predodređenost: vrhovni žrec nikako ne može da mirno sedne i probavi kotlete; katar želuca, mukli udar mrtvačkog lesa; pište deca i udobni naslonjač iščezava u najnužniji čas. Štaviše vrti se naslonjač Ivana Ivanoviča! U nekim epohama lažano, dostojanstveno izazivajući laku vrtoglavicu, a u nekim tako snažno da Ivani Ivanoviči pršte kao divni vatrometi kometa podvrisnujući u letu. Tada mi dolazi na pamet stari omiljeni praprančin: A što da se čovek pričini kao da to ni ne vidi? Ta Isus Navin došeto se da zaustavi sunce (zemlju) bezuslovno sad je to najraš- niže zanimanje u Evropi — zaustavljanje. U tu svrhu nije po- trebno štaviše da čovek ima veliko ime ili nebeske veze. Način je veoma prost: socializam? futurizam? kubizam? Ah, ostavite sve te zablude opovrgnute životom. Mala šetnja u Bulonjskoj šumi, gde šušta zlatno lišće kao molitva, or-mort, stara siesta Chabliea, »Lieder« Schumann, crkva Madelaine, šušte molitve kao uvelo lišće, takode župnik — mort-or, roman de PIERRE BENOIT, temelj i napokon posle tolikog truda biserna spojka na pozlaćenoj širokoj postelji Ljudevita (još »Lit Na- tionale«) šušte poljupci, šušte asignacije i t. d.... i ostroumni poklonik svete Harmonije zatvarajući oči pita sve redom: zlatno lišće, Pierra Benoita, župnika, napokon Zizi ili Mimi: jeli zaista — ništa se ne kreće? I svi ganutljivo šušte — »ni- čevo.« No zato da ja danas mogu da budem nastavljaj Nav- inov potreban je ili solidan tekući račun ili retki slučaj da oslepim i oglušim u jedan čas. Poslednj.h ostaju hiljade. Prvih deseci hiljada, ostaju milioni što s radošću ili s užasom slede vrtoglavu polet.

Navini rade, ugovaraju — stoji, ta stoji Rata nije bilo, rat — su historijski udžbenici, Rusija — tako nešto, mrlja na glo- busu, geografska pojedinost. Da živi život 1913 godine. Sve kao pre.

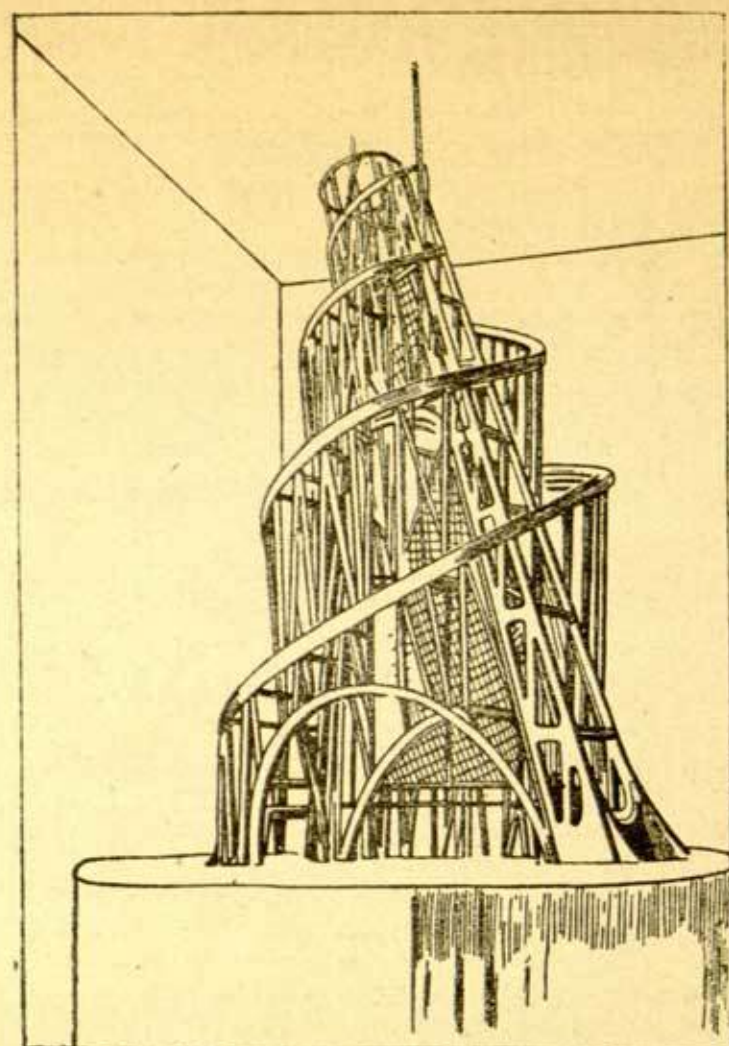
Rusi, dopadajući sada u Evropu, pre svega ostalog interesuju se za te simpatične Navine. Pošteno, svim silama nastoje oni dokazati, da se hvala Bogu, ništa nije izmenilo. Paris stoji na istom mestu, — Parlament, Sorbona, Burza i »CAFÉ DE LA PAIX«, dakle sve je u redu.

Naravno nikad još nisu vršeni takovi gigantski pokušaji, da se zaustavi vreme, kao sada. Nacionalizam. Klerikalizam. Kla- sicizam. No policaj sa belim štapićem na Place de l'Opéra nije Isus Navin sa žezlom. On može da zaustavi autobus ali ne historiju. Ne trebate se uzrujavati vi, vi zaljubljeni u besni hrip njezinih mirijadnosilnih motora: sat u prsluku i štaviše — (kakva prevara!) — na crkvenim tornjevima pokazuju 21 a ne 13 i za njim će uslediti 22 bez obzira na ministarski ka- binet. I tako ja se odričem čudotvornih gesta mojih zemljaka i govorim otvoreno:

IPAK SE KREĆE

Nije to povik ni željica nego trajno opažanje nad raznim du- hovnim i fiziološkim funkcijama Evrope, nakon četiri godine

Pisac misli Mereškovskog. Ured.

Vladimir Tatlin — Moskva

Нацрт за споменик 1921
Monument du Maquette 1921

otsustva. Staro se raspada, nastaje novo. Šareno, raznoglasno, izobličeno. Šta tu može biti od klasifikacije kad gdekada od piske, krike, galame sam zapadaš u progresno detinjstvo i do- laziš na četveronošku! No ipak sve se jasnije, svaki dan iz tisuću lišća odeljuje jedno lice, maska ili ako hoćete gvozdena obrazina nove ere. Ja sam slabo što kadar smisliti u politici a u ekonomiji baš ništa. Zato se ja pošteno samo ograniča- vam. Pokušaću da opredelim glavne konture novoga u umet- nosti. Ali jer se suština toga novoga sastoji baš u tome, što ono probija zid, koji je pre uopšte razdeljivao umetnost i život, to će moja knjiga biti o životu, o bitu, o

NOVOM STILU

»Umetnost« — obradovaće se bivši pretplatnici Apolona kao da se zavlače u prijatni brlog, no kad pročitaju desetak redaka počće protestovati: paskvil, cenovnik burdela, kre- veljenje po Music-Hall-ima treće klase, anegdote sumnjivog porekla... Da, da! Sve što hoćete samo ne monografija s foto- grafijom, bibliografijom i ostalim. Ja — pesnik, koji je izdao već tucet knjiga, i AMATEUR SLIKA, radošno vam javljam: »Apolon štaviše bez..... posle teške i duge«... na njegovom pogrebu tugljivo je deklamovao pesnik dadaist »DADA«, Picasso zakitivši se sendvičem pokušao je da se ro- mantički rastuži i da usput na groblju rodi tri damska por- treta, no oborio ga je zajedno s njegovim kolačem Charlot jednom galantnom gestom. Potom — ne osta ništa!

NOVA UMETNOST

prestaje biti umetnost.

Već prema temperamentu zalite nebeskom rosom rupčiće od briselskih čipaka ili skočite za CHARLOTOM — svejedno — staroga nema. (Sledi).

Ruski pesnik Ilja Erenburg otputovao je iz Moskve me- seca marta 1921. g. Zatim se bavio u Parizu i Belgiji a sada žive u Berlinu gde se došampava njegovo najnovije delo. »Ipak se kreće« — sa crtežima Ferdinanda Lëgera i Vladimira Tatlina. Mi objavljujemo predgovor toga dela pod istim naslovom koga nam je autor poslao u ruko- pisu i činimo to pre objave samoga dela na ruskom. Ilja Eren- burg vidno je zastupan u ruskoj antologiji »Poezija bolj- ševičkih dana« što ju je u Berlinu izdao nakladni zavod »Misao«. U istom izdanju i pod njegovom redakcijom izašla je nedavno takode »Poezija revolucionarne Mo- skve«. U ovom broju donosimo i njegovu pesmu u originalu kao i reprodukciju Tatlinovog nacrtu za Spomenik 1921, o kome se govori u sledećem delu koji sledi.

ЗИФЕЛЕВА БАШНЯ.

Балентинъ Парнахъ — Парижъ

Пресс гидравлический в нocy мѣдно-бетонной
800 тоннъ
16 рычагов орудуютъ колонноу
И ребръ уклонъ
Скрененья, скрежеты и скребъ
Тормазовъ, стержней, скръбъ, строиля
Скрѣпъ прутьевъ, скобъ, рѣшетокъ, ребръ.
Шмиль, рѣзь и гризь когтей и палъ.

Опора и вѣси вызжаты 4 пресса
Движень вивѣренныхъ мѣрь
Грузъ разрѣшается в давлении отвѣса
3½ атмосферы
Против напора неуклюжаго
Рѣзь профилемъ колюч рижимъ!
Желѣзо — Кружево!
Кружи
Изобрѣтателей мозгъ надъ Парижемъ!

Станъ элегантнои худобы!
Бить наконецникомъ удалымъ.
Стоять отточеннымъ шандаломъ.
Желѣзный хоботъ на дыбы!
Изъ. Внутрь. Царапалъ. Кранъ. Взыгралъ.
Стонъ. Радио. Блокъ. Болтъ. Шарло.
Безпроводочный телеграфъ.
Анемометръ. Сверлитъ. Проглго.

Мужской, какъ Библия. Разный. Метеора
Пролить сквозъ опальшой слухъ.
Вот тѣло хрупкое пророка и танцора.
Вмѣстившее огромный духъ!

AMOUR DE SESSUE

Jean Epstein — Paris

Etrangers, serait déjà un sacrilège si nous comprenions bien cet honneur enveloppé de soies. Aux honorables films qui sous-tendent les baisers que comprenons-nous, et, danseuse, à votre attente dans la maison de thé, cinq ans fidèle à la carte postale de Votre fiancé qui fait, domestique, des économies inouïes à Frisco? Douceur des paroles d'honneur et des politesses authentiques dépayées à New-York. Les jeunes filles se mettent à genoux pour lire, verticalement et de droite à gauche, les grands malheurs que les paquebots importent à travers le Pacifique. Là - bas on plante sa vie dans du mépris blanc et parfois on a la petite doigt. — Etudiant, il s'agit d'apprendre la médecine sans oublier les dieux ancêtres, ni perdre, parce que nous prononçons suicide, ni perdre le courage de faire hara-kiri après avoir allumé les bougies et étendu soigneusement les nattes. Dévoué à tant de conscience, lui-même poignardé s'il échoue, pouvons nous comprendre sa vengeance? Ceci est hors de nous, et cornélien, si cornélien n'était pas un adjectif réservé au baccalauréat. Sessue Hayakwa, le Japonais si long temps de Forfaiture, vit encore seul ce qu'il devrait être. Cet excès de probité nous étonne, charitables, jemenfoutistes et qui nous amusons si bien. Son orgueil d'un style pur et d'un grand pedigree. Vise au-delà de nous, une poésie que nous ne sommes plus, sans lui, capables d'avoir.

Contre ce Visage, s'il s'agit de comparaisons, les autres acteurs, sauf peut-être Nazimova, ne luttent pas à armes égales. Eux partent de rien, lui d'un repos, qui déjà est sur sa parole s'ajoute à l'écroulement d'une immobilité par elle-même expressive. Tragique, comme symétrique est le cristal de neige par nature, ce calme cède au dégel d'un sentiment qui est alors surprise, excès et soulagement dans l'attente, printemps au milieu des glaces. Il n'a pas encore joué, déjà on le tient quitte et grand acteur. Avec cette expression spontanée valable en blanc pour des crédits illimités de tristesse il surgit entre des comparses que balaie soudain sa silhouette violente

et désolée. Et lorsqu'il joue, le juste nécessaire et suffisant du sentiment qu'il exprime, se réfléchit dans ce tragique naturel et acquiert ainsi une étonnante perspective aricochets. Il appelle la jeune fille et lui donne avant de partir le dieu mort d'amour, en souvenir. Il étend la main, entre elle et lui, à michemin, et la reprend, ayant déchiré, doigts fléchis, leur entière séparation. Ce qu'on laisse. Ce qu'on emporte. Il ferme une porte. Dans le jardin, pourtant la pelouse est entre nous, à toute force, il écoute une voix, mais pas une seule de ses paroles. Quand elle s'arrêtera, pour lui tout sera fini. — Le gros plan s'allume et nous interroge. C'est alors que tombe sur la salle considérée, une persuasion prodigieuse. Au-delà de l'intrigue du scénario, l'écran répercute violemment une immense fortune de violents désirs et de continuelles inquiétudes. Odeur de photogénie, comme odeur de sainteté. Personnalité poétique.

Cela n'est ni compréhensible, ni raisonnable: Sym- pathie.

FABRIKA LOKOTA

Draĝan Aleksić — Zagreb

trokut srće silabe kreštanja
pojesti sive berze
traverse šepaju kaguar crni
trikata tri kata
visoki stroj perspektive
hotahatari
hotahatari

bayrum sat sajdžije sajdžiji kremen
sita presita ulica pesme čipaka
ustanovljuje se bezmesna sreda
pokret taraba gospode načeonika
paroksizam jatagana krajnji celibat
hotahatari
hotahatari

ritahameteja ritahameteja
tisućdvanaest sajmovia ponosni toranj
ptica
gore postaviti osamsto tona
hidroplan desno akatsuki desno
akatsuki
akatsuki

hojataharita hojataharita
brahijum desne lopatice sinus devetog neba
akatsuki
akatsuki iii iii

V BIOGRAFU

Artuš Černik — Brno

Marné vyprávění dějů, které lhout, prostorná komnata a odměna chudé, město a nádraží za horosedmerou věsí se na sebe, děsí hlavičku, jež zulibána bude na silnici, až nikdo nepůjde kolem, až až ti ze zraků spadne záklona důvěřivosti.

Milenci jsou si ve filmu podobní, od země k zemi malý krůček jen a láska nezalévaná hyne opuštěnosti bolem, rozcňhod a trpkost jsou plody pomiljivosti a co vidíš, není než skutečný zhuštěný den, kříž nad světem a letmé vzpomínky pohrobní.

Radí se radost k slzám
a k rozkvetlému stromu černý flór.

A přeče
jak klamně tu na plátně život teče.

Ríkej si jenom, pásmo bílešedé:
Já zpívám

NAJMLADI JUGOSLAVENSKI ZENITISTI

ЕТАПНА ПОСТАЈА СЕВЕРНИ ПОЛ

Тина Милићковић — Викивци

Жабе су попиле баре и пуцају у пролеву
баре су попиле жабе и бацају децу винисоко
одакле две фреске Дионизу
и ко то лукаво отвара вентилаторе
јер загушљиво бити је угодно
променаде по ваздуху
куће по облацима
охооооо
ко се то пење на врх врха вр-туља
два броја 53
кркап!
срондали се народни падобрани:
претенка су телеса народних магичара
јабучасто живе рентјери
јер тракавице нижу колутине иза себе
слинаво плачу брегови жуте обале Хоангоа
куда иде воз за Балкан
доброооо
разградити све и весело се праћакнути у води
је ли?

до врага и свих седам континената или колико их
већ има

ја сам континент
како си рекао? како?
ја сам континент
умиру лањски ветрови на стеговима лањскога снега
жабе баре вртуљак падобрани
где је највиши Монт Еверест
лени су нужници у возовима транскаспијским
и где је лепше него у Сибирији
када се примају бушке
или у Италији
када Маринети изненађује пургаре
зачаурене у пекмез у пекмез.

VOSKRESENIJE UPITNIKA

Dragan Sremec — Vinkovci

Danas osećam zujanje ventilatora
i Kreutzerovu sonatu
Raširio majmun ruke na krstu i imitira
Lepetanje šišmiša u lubanji proizvodi

»KRVAVE MISLI«

Oštrijate strelice zuje zrakom i smeju se strahu
Osećam
Misao
Ribu
Torpedo

Danas je vaskrsao kovač na božanskoj maternici
Kuje
Vreme. Žablji profili greaju u iluminaciji
milosti božje. Jedu boga, bogovi jedu njih
Maska na licu bojadiše:

Zeleno
Modro
Klonulost
Pevam:
Sudar munja donosi pojam o?
Urlam: o jancig jancig pagodo
o jancig jancig gotiko

Himalaja kaže Madagaskar i Papagaj
para + para + para — para — gaj.

ПОГЛЕД НА СВЕТУ НЕДОГЛЕД

Славко Шлезингер — Викивци

И рибе пецају главе
и седе павиљони
на фотељима од свињске коже

плачисмех се вози на аутобусу
по сали подрката над пламеном свећа
урлик задимљени
господин Вертер данас је убио Шопена
уз смех публике
седа мисао пред коленима алкохола
грли братучад
не — смисао
Та (зашто се не би плачсмејало)
живео капитал
брује живчани системи
уз звук марсеље
новопечене екстазе
ножних папака
ој биртану пева салонрок и веровање
у жути бокскалф
прожидије желатин.

RITMI IZ PUSTINJE

(pesma nalik na pismo)

Mih. S. Petrov — Beograd

drhti crveni zvuk
kroz plohe što se u crnome seku
prokletstvo na smrdljivi grad
leluja sena moje krvave sene
zategnuto od neba do ulice u trku
kad spirale zmijasto bolom
prodiru u grotlo

ne tiče me se što se podamnom ruše oblici
kroz bolan plač gospode kritičara
ruše se svetovi
grad smrdljiv zlikovačkih želja
pod ludim ehom teških koraka
što koče kroz žuto svetlo ulice
i krvavu bolesnu senu
na pločniku priljavo belom.

otkinem li veliki cvet
ogroman polip upijem u nebo
sve jedno što znam
biću opet otkinuti crveni zvuk
kroz plohe što se u crnome seku
misao bez pećanja riba
u suncu na zambezi

P. S. pozdrav aleksiću i dadi
sa puta

z e n i t u

МАКРОСКОП

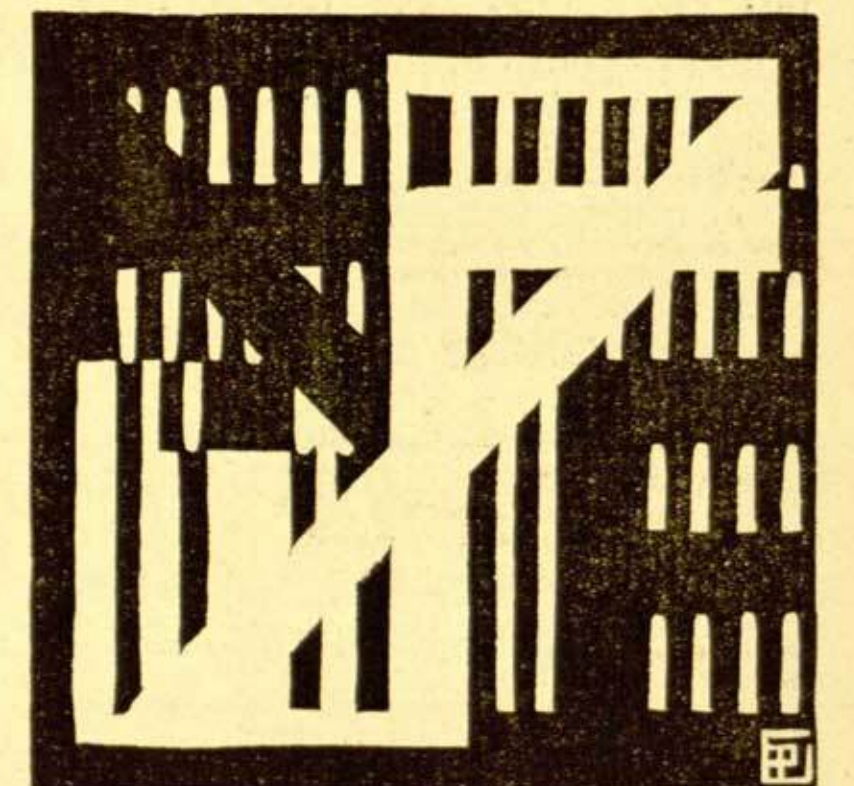
»ZENIT« I JUGOSL. ŠTAMPA. Pismo koje je urednik napisao pred kraj prve godišnjice »Zenita« jednoj u Evropi poštovanoj ličnosti bilo je sledeće: »Štovani gospodine! Na Vaše nezgodno pitanje u kome odnosu stoji jugoslavenska štampa prema »Zenitu« a naročito ova u Zagrebu, ne mogu odgovoriti samo ukoliko i sa nekoliko reči. Bio bi prisiljen ispričati Vam veliku golotinju jednoga grada i čitave zemlje čija je štampa u rukama najnepismenijih ljudi. U kakovom odnosu da bude takova štampa najnižeg tipa prema jednoj umetničkoj reviji koju vi toliko cenite (iako niste osamljen van naše zemlje!) i prema novom umetničkom pokretu koji se zove zenitizam?? To je za njih strašilo, objekt izrugivanja i ismejavanja. Oni nemaju gotovo nikakvog odnosa prema »Zenitu« i zenitzizmu zato što su nesposobni i nekulturni. Zato jer za imanje nekog odnosa i stava prema nečemu uopšte potrebno je imati jedno individualno i određeno mišljenje, što znači imati sebe, imati svoj nazor o umetnosti, o filozofiji, o kulturi. Oni toga nemaju. Kod nas to nije nigde slučaj. Oni samo majmunisu. Sve je svedeno na stepen lične simpatije i prijateljstva. Kod nas je kultura svedena u najniži stepen familijarnosti. Imate li

»sretno« nasmešljivo lice i »ugodan« saobraćaj sa kojim od poštovanih novinara i piskarala (koji opet ovde najviše i predstavljaju kulturu) vi možete biti i »veliki« a često i »junak dana«. Doduše svi su oni »veliki« jer se pomažu uzajamno, i mi uopšte nemamo »malih« ljudi. Govori se šta više i o mogućnosti izvažanja genija. Koliko sreće i veličine u našoj zemlji i čudi me, da vi o tome ništa ne znate. Velite, da je nečuvano, što takova jedna revija kao što je »Zenit« mogla da izlazi i da se održi kroz čitavu godinu dana u Jugoslaviji odnosno u Zagrebu, i da se sa »Zenitom« ne može uporediti nijedna savremena revija u Nemačkoj, verujte mi, i ja se čudim. Bezbroj zapreka stavljeno je u toku godine a stavlja se neprestano beziznimno sa sviju strana a najviše baš sa strane jugoslavenske štampe. Zamislite samo to, da u Zagrebu kroz celu godinu dana nije izašao nijedan »ozbiljni« prikaz s argumentima pro ili contra, ili bar jedan takav pokušaj. Pisale su se parodije, smicalice i lični napadaji na moju ličnost kao urednika i »oca« čitavoga pokreta, koja je ovome gradu vrlo nesimpatična i neprijatna. Sve ustaljene i građanske revije od Zagreba do Beograda koje se vole nazivati i »representativne«, uopšte nisu zabeležile pojavu »Zenita«, jer bilo je mnogo komotnije ignorirati i bagatelizirati ga sa stanovišta »superiornih« glupana. To je njihov jedini argument i znanje! Gospodine, ovo je najblaže što sam mogao reći iako je to samo površno ocrtavanje jedne mizerije i siromaštva naših »kulturnih« ljudi. Spomenuću i to, kako se kod nas svakog čoveka koji je nekad nešto nadrljao smatra književnikom i svaki takav može bez zapreke postati pravi član »Društva Hrvatskih Književnika«, kao što su i bankovni činovnici i direktori (!), knjižarski prodavaoci (!), profesori svake vrste, novinari i kojekakove nepoznanice (kod nas imaju ogromnu prednost i važnost kao i u matematici). Interes književnika (koji to doista jesu) nipošto se i nikako ne štiti ni protiv najbrutalnijih ispada bilo kočijaške vrste ili to bila krađa naslova pojedinih knjiga, pesama ili socijalno pitanje kao uvek opstanka. Autorsko pravo kao da ne postoji. U roku od pola godine dvaputa mi je krađen naslov mog dramskog misterija »Istočni Greh«. Stojim nezaštićen. Jedna te ista umetničko-književna NEPOZNANICA koja nosi odgovornost je: 1. direktor drame našeg pozorišta i 2. direktor »Glumačke škole«, 3. urednik »representativne« hrvatske revije koja je rdavija od nemačke »Die Dame« i napokon 4. predsednik »Društva Hrvatskih Književnika«. Kudgod se maknete uvek jedna te ista obrijana lešina zaštićena položajem i brojem puzava. Moral vremena! Sve je svedeno na trgovačku bazu i lični interes pre svega a i grabež. Taj lični interes uvek je vrlo nagašen u lovljenju građanskih i političkih pozicija. Da politika! S umetnosti ili ako hoćete književnosti redovno se i nesmiljeno tera politika. Imao sam prilike čuti čak pred sudom kako je sav »Zenit« i zenitizam uperen protiv hrvatstva. O kolike li mizerije! Toliko su ljudi sitni i maleni da ih uopšte ne može čovek ni da ogleda. A iznimke su retke gotovo nemoćne. I od onih (bar po vremenu i mladosti) od kojih bi se očekivalo i moralo očekivati nešto čistoće — uzalud! Sve je prodano. Duše se prodaju dnevno uz najniže cene. Pad valuta uvetuje pad časti, poštenja i umetnosti. Ali teško onome tko se ne proda i suprotstavi svemu tome kalu i zlu. Na komade s njim Na komade! Mora se biti prljav i nizak bar toliko koliko oni i vaša je pozicija osigurana. To je uvek! Neverovatno, jeli? No nije to sve. To je samo uopšte. Detalji. Detalji.

»Zenit« im se ipak suprotstavio i sad sami razaberite. Sva vrata su mu zatvorena, kod sviju namrštena lica. Uprkos što pošaljete na sve redakcije u gradu i provinciji, koja se ravna po gradu (a pod tim se razumeva, da se u zamenu oglasi pa makar jednom reči: »Zenit No. X izašao«). — Ne! Ni slova! Ne pomaže ni pozivati se na kulturnu kurtoaziju. Ništa ne pomaže. Jedan nemački dnevnik u Zagrebu a zove se »Agramer Tagblatt« oglašava i svesrdno čini reklamu za »Muskette« ali »Zenit«, prvi evropski časopis za novu umetnost sa originalnim i nigde štampanim saradnjama najboljih pesnika i slikara cele Evrope, koji još k tome nažalost izlazi u Zagrebu, ne uspeva ni toliko. To je samo jedan primer dragi i poštovani gospodine, a takovih je bezbroj. Stupce novina imaju preko sebe kako rekoh najgluplji i najnepismeniji tipovi preko kojih t. zv. kultura jednog naroda dobiva svoje žalosno i bedno n ali č je. Mi slite li da se tu da nešto popraviti? O ne! Vi se varate. Dok ih nestane! Svuda danas traži se čovek, i bez njegovog dolaska ne će doći ni bolja budućnost. To nije velika tajna a ipak veliki problem. Sve ovisi — i alfa i omega — o čoveku. »Zenit« je zato taj momenat čoveka naročito naglasio i mogu Vam reći, da je pokret u godinu dana prodrmao dobar broj tikava, probudio mnogo energija, iako mu se oni prvi prividno suprotstavljaju oni to ne mogu učiniti definitivno jer su slabi i sićušni — maleni. (Mi nemilosrdno gazimo!) Oni ga ismejavaju i prešućuju namerno, ali ga vrlo vešto prepisuju, prepričavaju njegove koncepcije kao što se desilo u kratko vreme sa našom naročito podvučenom notom: Istok — Zapad. Posle jednog mog članka »Delo zenitizma« gde sam odredio stav zenitista odnosno čitave kulture na Balkanu, u nekoliko navrata izašli su u nekim novinama i revijama uvodnici e istom koncepcijom t. j. isto tako samo malo drugačije. Tako je kod nas i kome da se tužim kad bogova nema. Od kođa da tražim zaštite kad me se otvoreno krađe. Kod vas je bilo isto tako, ali davno, davno. To nipošto još nije razlog da

ja budem u pogledu zenitizma pesimista, jer sam pokret i ideja suviše je superiorna i jaka a da bi podlegla malim besavesnim knjičnicima iz pojedinih redakcija. Ja znam da su oni uvek nesretni kad dolazi nešto novo i jako, jer je to odmah ugrožavanje i njihova smrt. (Uzmite u obzir i to da su to sve sami »književnici« i svaki pojedini ima jedno sveto verovanje da je on »pesnik« ili bar ima vrlo jake ambicije da to postane. Ima ih koji su napisali i ovo: »bolesti kao što je »zenitizam« najbolje liječe godine, pa će, nadajmo se, s njima, poslije ovog haotičnog vrienja, doći i puno stvaralačko zdravlje, nezamućeno nastranostima koje nijesu originalne, nego pozajmljene od početka do kraja.« (»Riječ« 20. VI. 1921.) Dakle posve protivno od onoga što vi naglašavate t. j. da smo posve originalni i zdravi. Ima i takovih, koji nose u sebi potajnu želju da budu saradnici »Zenita« a i takovih koji su zabunom i mojom dobrotom u početku i bili. Ovi poslednji danas su mu najljući protivnici i ne biraju sredstva kojim se obaraju na njega i njegovog urednika, koji se nije dao od njih jašiti i jer nisu uzde mogle biti u njihovim rukama. A sve je to zato, što zbog njihove slabosti, nesposobnosti, površnosti i u pomanjkanju neovisne stvaralačke individualnosti za stvaranje novoga, te mog odlučnog i nekompromisnog stava protiv svega dosada, protiv svakog politikanstva sa umetnosti više ne mogu da budu saradnici »Zenita«. Oni prvi opet zato što to nikad nisu bili i nema nade, da bi to ikada mogli biti. (Njihovi neštampani rukopisi su dokumenat). I oni prvi i oni drugi nalaze se razasuti gotovo po svim redakcijama dnevnih novina, koje su za našu publiku sveto pismo.

Dragi gospodine, sada ćete tek razumeti, da je lanac koji proveden kroz sve mračne kuteve i povezan sa svim mogućim ličnim, političko-stranačkim i materijalnim interesima jedini odnos jugoslavenske štampe prema »Zenitu« i zenitzizmu. Ja sam sam a njih je mnogo. Sisifov posao — je li? No tako je bilo negde u godini 1921. Naša štampa je antikulturni most — t. j. najveća zapreka u stvaranju jugoslavenske i sveopšte nove kulture. Primite pozdrav kao znak moje nepokleblive vere u budućnost zenitizma.

A. D. Gallien — Paris

Linoleum

RUSKA REVOLUCIONARNA LIRIKA. Nemački moderni časopis »Menschen« koga uređuje g. I. Goll, kao III. izvanredna sveska posvećena je ruskoj revolucionarnoj lirici. U prevodu urednika i njegovih prijatelja Rusa prevedene su pesme sa ruskoga originala na nemački. Zastupani su sledeći pesnici: † A. Blok — A. Bjeli — V. Majakovski — S. Jesenin — A. Marienhol. Izbor nije velik a šteta što nije reprezentacija bila potpunija. G. I. Goll napisao je i zanosan predgovor koga po njegovoj želji donosimo u našem slobodnom prevodu:

»Ruska revolucionarna lirika pripravlja, još neoslobođena, suviše svesna cilja a da bude posve slobodna: grč, zahtev, analiza — bilo je evropsko pesništvo u vreme rata. Tek u Rusiji eksplodirala je bomba teškog srca. U crvenom martovskom vazduhu, u požarima pročišćeno praosećanje, ponovo se uzdiglo iz paustavljenih grudi, iz hrskavog čovekovog tela. Ako do danas Istok, koji je iskrvario svoje stvaralačko delo, nebi ništa drugo proizveo nego ovu razbojničku revolucionarnu liriku, bilo bi dosta da bude znak iznad lomače stoleća što se raspada i čovečanstva što koraca napred. Muževi, koji su doživeli vremena Sibirije, ofanziva, petrogradske gladi i oslobodilačkog Lenjinovog revolvera: kao biseri

ovim su muževima kapali stari sokovi iz kostiju. Barbarski, mongolski, azijski topote jedno neotkriveno pokolenje protiv Zapada i njegove zasludene civilizacije. Pesništvo je krik iz krvavih dubina zemlje. Revolucija je majka blažena u suzama. Napokon, u vrućoj ljubavi jedna majka! Njezini sinovi »Dvanestorica« stupaју.

Vi sretni barbari i imaoći praksi! Mi Evropejci trebamo pomladenu narav. Mi žilama našim usisavamo patvorene konjske snage. Mi usisavamo kradene volje iz jurećih oblaka. Motori i Morseovi aparati škripuću revoluciju — ali to nije isto, to nisu o ruska braćo početne poeme najunutarnije snage, to nisu vaše krivulje zavrtanih klišura, otmenost lassa, zviždanje iz vatrenih usta — prapjesništvo!

VEĆE JUŽNOSLAVENSKIH PESNIKA U FRANKFURTU. Nemačko-južnoslavensko društvo u Frankfurtu priredilo je 10. novembra 1921. recitativno veče s uvodnim predavanjem g. Hermana Wendela, uz sudelovanje gdje Gerde Müller (Schauspielhaus) i g. Ernsta Karchova (Neues Theater) na kojoj su bili zastupani osim jugoslavenskih i bugarski pesnici ovim redom: Zmaj Jovan Jovanović — Jovan Dučić — Frane Prešern — Petko Slavejkov — Stevan Kačanski — Peju Javorov — Petar Preradović — Anton Aškerc — Ljubomir Micić — Vojislav Ilić — Svetislav Stefanović — Trifon Kumev — Oton Zupancić — Miroslav Krleža — Stilian Cilinģirov — Ludmic Stojanov.

Značajno je, da zagrebački dnevnik (osim »Riječi« sa izmjenjenim poretkom pesnika) kao ni revije nisu donele o ovoj večeri ni jedne reči. Taj sam čin s nepravom omalovažen tim više, što je to priredeno inicijativom inače njihova prijatelja g. Wendela i u Njemačkoj, što se ne dešava svaki dan. No verovatno, smetalo je ime Ljubomira Micića, koji se sam najviše začudio kako je dospao u društvo sa Petrom Preradovićem i dr. »pesnicima«. Povodom toga upozorio sam g. Wendela na neke netačne podatke, našto mi je odgovorio, da tražeći informacije od »Agramer Tagblatta« nije dobio nikakvog odgovora. Noblesse oblige! Nije kriv g. Wendel što postoji među jugoslavenskim pesnicima i Ljubomir Micić! No on je ipak nešto kriv kad su ga i protiv volje »Agramer Tagblatta« recitali u Frankfurtu a u beogradskoj »Tribuni« falsifikovali izveštaj iste večeri: ispuštivši jedino ime spomenutog pesnika. E pa lepo!

RAPSODIA ZAGORIANA ili zagorska rapsodia Miroslava Krleže »prevadena« je napokon i — na ćirilicu. Zaslugom crvenih godina i dana »jedan nov prorok« (kao ne — Veseline M. Vukićeviću gde ste vi to svojoj »mudrost« pobrali — u kom selu »na sred sela česma«?) kroz usko grlo »Nove Evrope« i široki Renigenov aparat »brata« Sokola g. Laze Popovića, ušao je »drug« Krleža u oficijelnu buržujsku literaturu. Velikom gestom autoriteta »brata« Laze »originalni« (!) — »apsolutno bogodani« — »jugoslavenski seljak mozga i srca gospodskog« (oprostite našoj iskrenosti, mi glupljeg, neumesnijeg i nepismenijeg predgovora nismo već dugo čitali — zaslugom g. Popovića konstatujemo) budućim pokolenjima biva predan u amanet »lokalno saturirani« Krleža hrvatski (pridev za ulicu i politiku!) Ovaj sam »dogadaj« zabeležilo je sve što »misli i oseća« i prepisuje od »Srp. Knj. Glasnika« do »Ilustrovanog Lista«. Sveopšte priznanje doista je uverilo autora da je »genijalan« i »moderan« pripovedač (Ekspresionizam nije izostao!) Tim više što su ta mišljenja neosporna i nedeljiva, što su potekla od svih onih koje je Krleža u prošlom deceniju nazivao HULJAMA.

Pita se gde je LAŽ i ko laže? Mi znamo tko laže ili još bolje: tko je lagao!

Mi znamo tko je premalo čovek a još manje umetnik. Mi znamo mi znamo.... Šta se to vas tiče....

(Nadbiskup Bauer i nadtribun Krleža sede danas za istim stolom »da pomognu gladnoj Rusiji«.)

Napokon mi znamo čitati knjige i znamo kako se pišu. Ali da Krleža danas tako piše da ga mi ne možemo čitati, krivnja je na njemu ili nije ničija krivnja (kako hoćete!) Njegove knjige su dosadne, njegova dela neumetnička, koncepcije starotipne. Učenik davno zatvorene škole: 75% naturalizma + 25% simbolizma — Krleža. E pa šta onda što smo se »obnovili« zaprašenom i odrtom starinom prošlosti? Koliko lažne frazeologije i lamatanja o »modernizmu« Krleža, kad je on zapravo manje umetnik od Borisa Stankovića, slabiji (kroz prizmu danas gledamo) od Ante Kovačića i Augusta Šenoa (Možda važu podjednako.) Ova spoznaja i konstatacija mešana u laboratoriju zenitizma, daje jasan i određen smer, kako će se rešiti formula Rapsodija zagoriana, kako ona reagira na onoga čoveka koji je proživio gorko vreme: austro-ugarskih kasarna i bolnica, zatvora, vešala, streljačkih jaraka, hrvatskih ulica, vagona, pesama, zastava, pobeda, oduševljenja, glupog ograničenog srljanja u smrt »za kralja i domovinu« — na onoga koji je najpre doživio najveću herojsku rapsodiju u savremenoj historiji: povlačenje srpskoga naroda u Albaniju, a onda rapsodiju svih ljudi — na onoga koji je doživio rapsodiju svega gledajući kroz prizmu čoveka a ne kroz uskogrudnu regionalističku bezbojnu prizmu: hrvatskog domobrana.

Konačno: »Hrvatska Rapsodija« i »Hrvatski Bog Mars« Miroslava Krleže, knjige su nameštene i lažne. Umetnička vrednost negativna. Zaudara »horvacka« tendencija prašina i tinta!

JAROSLAV SEIFERT: MESTO V SLZACH. Tačka. Česte menstruacije nerazkrinkanih zabaca u edsmidskim pozama zapućeni su pravac historije (kosmologije do vraga) obrnuto samo u slučajevima dinamičke tendence. Kad norma flijuće (Arom besa) rada se tendenca zdrava čoveka: proleter. Packati je znak slabica: udril Jaroslav Seifert tuče okrutno: do vraga vi novčari. On više: čekaj razdroljani gospodine! Tako: tendenca je snaga. Zatrpao je mnoštvom dobrog presivnog materijala (Liga Veraikon-Cerven) dominantan izrazom prkosa (Nema spasa krstu čekrčel) pa gotovo da se pretopio u mišicu osamstnog četvrt-konja, razbacava preko radia i dimnjaka, trepće osećajnim sentimentom, to je minus, plus je simultanit u retkim delovima. Poimanje forme: sporedna ticala. Nastojanje izražaja: duploplenum-sektura; jasno da i momenti snage i momenti brzine sa momentima slobode gramatičke daju jake pesme. Konstrukcija maksimum tendence: proleter i udaratelj Proletkult čudno prelazi u nijanse novih smerova: znak apsolutne svežine. Budućnost proletkulta bez talmipoziva. Seifert dobro kombinuje: geometrijom cilji, reću aplauz. Seifert TRAZI to: biti srčan smeo barbar: ubiti pojam bezbrige kapitala. Jedno zlo: bolno čučenje. Devotnost slavenska, pitanje zašto? Ali komplikovane su metode za efekat: zato dobro upotrebljavanje. Seifert je mlad i snažan, godi biti pridojstom, zato on deluje kolosom gledanja, snagom pretnje. Ali je čisto proleterski, snažni pesnik. Dejstvovati se umetnički može svagde. — Teige ovi su drvorezi dobra i snažna surovost, Teige je postao kubist prima marke, Teige je dobar duo, Teige snaša i najjače motive, prenaša dinamom. Knjiga Seifertova: Česima doživljaj: pretnja: slika gñjeva palosti propasti dizanja. Seifert je u »Zenitu« predobijavio sebe. Ima stvari, koje blesknu silom. Takova je ova. Seiferte, soudruhu, Teige, soudruhu zdar zdar! At' zije tñeti....!

Dr. Al.

AKTIVISTIČKA POEZIJA. Mađarska revija »MA« koja izlazi u Beču izdala je nekoliko knjiga svojih najboljih pesnika sa svim sredstvima modernim grafike. Među njima nalazi se i pesnik Kudlak Lajos koji žive u Čehoslovačkoj i od njega donosimo jednu interesantnu malu pesmu u slobodnom prevodu:

STIH 7

Močvare

sa žutim telima

: penju se ka gradu.

S neba padaju dimnjaci.

Sunce sedi na bregovima zastrtim očima.

Krava.

Vlak.

Ljudi.

Ovo je pesma jednog vrlo jakog umetnika koji više iz močvare vremena: »nova vera: Život!«

PETER HAMP.: DIE GOLDSUCHER VON WIEN. Nemačko izdanje priredio I. Goll. Roman šiberskog vremena i nemani. Propadanje Beča. Na strani 14. pročitali smo žalost i ovo:

»PROETORIUM

MAI SIGILLI ET RERUM EUM

EXTERIS GEREND. MARIA

THERESIA — AUG....

Iz ovoga spoljnog ministarstva odaslan je ultimatum Srbiji, prva iskra svetskog požara — sastavljen od Hrvata Mosulina. Nemački piše: Mossulin. Da nije Musulin?

PARIS BRENT poema Ivana Golla što je izašla u izdanju »Zenita« kao »Biblioteka Zenit« br. 2 prevedena je na češki i otštampana na uvodnom mestu u češkom časopisu »Červen« u prevodu našeg saradnika mladog češkog pesnika J. Seiferta. U ovom broju donosimo lineoleum češkog slikara i pisca K. Teigea koji je učinjen naročito za poemu Pariz Gori.

IZ REDAKCIJE. Van našeg običaja i naše krivnje vreme nam je umaklo i mi nismo izašli na vreme. No — zlužadim očekivanjima »smrti« (nastavljamo drugu godinu) ni sada Usud nije objavio »sveto bezgrešno začec« naše propasti. Mi polazimo dalje uza sve zapreke koje nas ne mogu smesti. A sva vaša padmetanja (svima kojih se tiče!) prelazimo s prezirom i preskačemo u divljem skoku našeg mladog balkanskog elana i gazimo sve oštre bodove što ste ih posijali našim putevima. Naša je koža neprobodna (napeli smo tabane iz vaše volovske kože!) naši su koraci neobustavni (mi koracamo u korak s našim vremenom!). Ne smetaju nas »tehničke« zapreke koje nam podmećete, ali zato vas smetaju naši Zenit-pogledi što seku iznad vas. Habemus papam — kliče latinska gospoda. IMAMO ZENIT — kliče balkanska mladost i buduća ljudi zenitisti!

Izdavač i odgovorni urednik LJUBOMIR MICIĆ.

Tisak »Tipografija« d. d. Zagreb.

ЉУБОМИР МИЦИЋ

ИСТОЧНИ ГРЕХ

мистериј за безбожне људе чисте савести

Charlot

ČITAJTE

prvu filmsku reviju u Jugoslaviji

KINOFON

Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu

Cena 1½ dinara.

Redakcija i administraciju:

Zagreb, Kumičićeva ulica br. 6.

Najbolja, najtrajnija i najsigurnija

embalaža

jest onaj ovojni materijal, koji pruža najveće protibitke svim strukama, koje razlažu bud kakovu robu, bilo poštom, bilo željeznicom.

Valovita ljepenka

(Wellpappe) u uporabi najjeftinija je embalaža, pruža najveće osiguranje protiv loma staklene robe, boca, jaja i svake inačice lomive robe. Valovita ljepenka lagija je od svake druge embalaže, prištedjuje dakle mnogo poštanskih troškova. Valovita ljepenka daje se savijati, žilava je, trajna je i otporna, ne krši se dakle prigodom transporta tako lako, kao tanki drveni sandučići. — Nadalje dobavljamo vam iz mnogobrojnih, strojevima izvršno opremljenih odjeljenja naše

tvornice kartonaža

sve u obzir dolazeće vrste embalaže od ljepenke i papira: Sve naše proizvode dobavljamo vam po volji bez tiska ili tiskano u knjigotisku, kamenotisku, jednobočno ili mnogobočno, u najsigurnijoj, najboljoj i najkulantnijoj izradbi, kao što se ovi proizvodjaju već 24 godine kod naše tvrtke:

Kromolitografska tvornica

Rožankowski i drug d. d.

Zagreb, Savska cesta 27-29, Telefon 4-80.

Utemeljeno 1898.

Veresi i drugovi, Zagreb

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće

Zagreb, Marovska ulica 21, Telefon broj 11-78

Izrađuje:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja. Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskanice. Dionice i vrijednosne papire.

Knjižara Z. i V. Vasića

Zagreb.

Il existe une seule revue dans le Monde entier qui publie des articles à la fois de M. Auguste Lumière et de M. Blaise Cendrars, de M. Henri Focillon et de MM. Ozenfant et Jeanneret. Cette revue est PROMENOIR. Dans le prochain numéro: Jean Cocteau, Irène Hillel-Erlanger, Albert Gleizes, Jean Epstein, etc. — Un an: 20 Frs. — 3 rue Davout, Lyon, France.

MEĐUNARODNA BANKA D. D.

TELEFON
11—19 i 23—98.

ZAGREB
GAJEVA ULICA 8

FILIJALA:
BEOGRAD, TERAZIJE 23.

Ukamaćuje uloške do
daljnega sa

5% (pet posto)

Dioničarsko društvo

„MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

Telefon 17—95 — ZAGREB — Ilica broj 31.

Brzjaviti: Papmerkur

Bogato skladište
pisaćeg i risaćeg pribora.

GRAND-RESTAURANT NOVA PIVANA

PARISIEN-MARMOR-BAR

ZAGREB, DRAŠKOVIĆEVA UL. 24, TELEFON 1-39

SENZACIONALNI RASPORED

IZVRSNA KUHINJA

TOPLA I HLADNA JELA DO 1 SAT U NOĆI.

Švicarska tvrtka

veziva, svila, žensko rublje, manufakturna
i kratka roba prodaje na veliko

E. Künzli

Zagreb, Ilica 25 (podrum).

Ulaz kroz Hrv. Sveopću Kreditnu Banku.

Trgovina manufakturne robe na veliko

N. D. Mandić

Zagreb, Palmotićeva ul. 19, Telefon 6-99

Preporučuje
svoje skladište
uz solidne cijene.

Štofovi na veliko

kod.

Adler i Büchler

Zagreb

Marovska ulica broj 5 (dvorište).

TRGOVINA

CIPELA

Najjeftinije vrelo svih vrsti cipela

L. WACHS

Zagreb, Jurišićeva ulica 7.

Telefon 13-99.

Prispjeli prvorazredni pravi engleski štofovi

za odjela, raglane, ulstere, zimске kapute, krznene
kapute (Stadtpelze) itd. Vlastite krznarske radionice.

Telefon 4-86

S. Prägera sinovi (Jakov i Edo Präger), Zagreb

Jelačićev trg 1

11/12/33